

Kiehtovan koreat korennot

SUOMEN
SUDENKORENTO-
SEURA

Sudenkorennot kuuluvat kauniiseen kesäpäivään. Sellofaanisiivet auringossa välkehtien ne jahtaavat hyönteisiä ja toisiaan. Sopivan kumppanin etsimisen ja kilpailijoiden hätistelemisen ohella koiraskorentojen päivät täyttyvät hyönteisten metsästämisestä.

Tikkuja ja koptereita

Sudenkorennot jaetaan kahteen ryhmään. Hitaasti ja epävarmasti ruovikoissa ja pensastoissa lentelevät, useimmiten kauniin siniset tikut ovat hentosudenkorentoja. Niitä kutsuttiin aiemmin yhtäläissiipiseksi, sillä niiden etu- ja takasiivet ovat samanlaiset.

Aitosudenkorennot ovat isompia ja nopeasti lentäviä. Takasiivet ovat selvästi leveämmät kuin etusiivet. Aitosudenkorentoja kutsuttiinkin aiemmin erilaissiipiseksi.

Hentosudenkorentojen silmät ovat eri puolilla vasaramaista päätä. Lepoasennossa siivet ovat suuntautuneet taaksepäin.
Isotytönkorento ♀, kuva Jarmo Latva

Aitosudenkorennoilla silmät peittävät suuren osan päästä. Levätessään ne pitävät siipiään sivuille ojennettuina.
Merisinikorento ♀, kuva Jarmo Latva

Kansi: Purokorento ♂, Rane Olsen, takakansi: keihästyönkorento ♂, Timo Päivinen

© Suomen sudenkorentoseura, asiantuntija/ taulukot Jarmo Latva, teksti Lisse Tarnanen, taitto Timo Päivinen, kuvankäsittely Rane Olsen ja Jari Kostet

Taitolentoa auringonpaisteessa

Aitosudenkorennot ovat lentotaitureita. Ne syöksähtelevät, lentävät taakse, sivulle, ylös, alas tai pysyttelevät vaihtamalla paikallaan ilmassa. Lentotaidosta ja tarkasta näöstä on hyötyä, sudenkorennot syövät vain itse pyydystämäänsä hyönteisiä. Moni kärpänen, hyttynen ja parma päättyy parempiin suihin meitä ihmisiä kiusaamasta.

Heti kun aurinko menee pilveen, katoavat korennot näkyvistä ja asetuvat odottamaan auringonpaistetta. Sudenkorentojen vahvat lentolihakset

vaativat toimiakseen lämpöä. Lento valmistautuessaan korento usein värähtele lihaksiaan pitääkseen ne lämpiminä.

*Pyydystäessään hyönteisiä sudenkorennot käyttävät pitkiä raajojaan haavina keskiruumiin alla. Siniukonkorento ♂
kuva Tommi Laurinsalo*

Sudenkorennot lepäävät mielellään lämpimällä alustalla. Punasyyskorento, kuva Lisse Tarnanen

Kuin avain lukkoon

Sukukypsän koiraan elämä keskittyy parinhakuun ja reviiirin puolustamiseen. Sudenkorennoilla on mielenkiintoiset kosiomenot. Koirilla on takaruumiinsa kärjessä parilliset pihdit, joita kutsutaan perälisäkkeiksi. Naarilla on niskassaan kolo, johon perälisäkkeet sopivat kuin avain lukkoon. Kun koiras löytää sopivan naaraan, tarraa se perälisäkkeillään naarasta niskasta ja ne muodostavat tandemin.

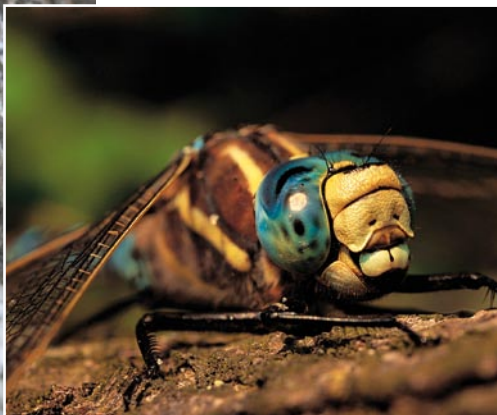
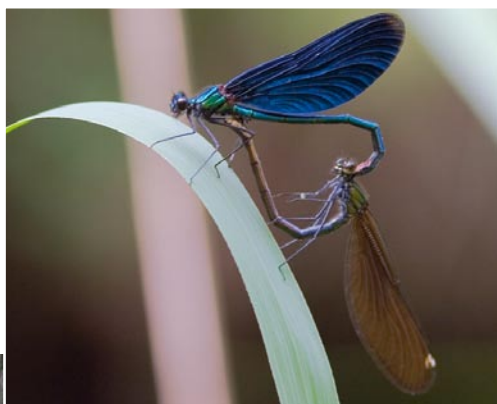
Romanttista.

Paritellessaan korennot muodostavat sydämenmuotoisen kuvion. Neidonkorennot, kuva Lisse Tarnanen

Tandem-lennossa naaras arvioi koiraan soveltuvuutta. Jos koiras jaksaa hyvin kannatella, eli punnita naarasta, ollaan kosiomenoissa jo voiton puolella.

Isokeijukorennot, kuva Jukka Toivanen

Ennen parittelua koiras siirtää takaruumiin kärjen sukuaukosta siemenestettä takaruumiin etuosan paritteluelimeen. Jos naaras on paritellut jo aiemmin, pystyvät joidenkin lajien koiraat poistamaan edellisen kosijan siittiöt naaraan sukuaukosta. Jos naaras hyväksyy kosijan kiinnittyy se takaruumillaan koiraan paritteluelimeen. Naaraan vastaanotettua siemenesteen pari yleensä irrottautuu.

Ukonkorennon silmä koostuu parhaimmillaan yli 28 000 fasetti- eli pistesilmästä. Toukan kasvaessa ja vaihtaessa pukuaan, syntyy uusia fasettisilmä ja edelliset siirtyvät taemmaksi, kunnes silmä on valmis. Lisäksi korennoilla on kolme heikommin valoa aistivaa pikkusilmää niskassa näkökenttää täydentävässä. Rannikkoukonkorento ♂, kuva Sami Karjalainen

Hei, me munitaan

Vesi on sudenkorennon elämän keskipiste. Lajinsa mukaan korennot asustavat joilla, puroilla, lammikoilla, järvillä, merenlahdilla... Munat munitaan yleensä veteen tai vesikasveihin.

Naarailla on rakenteesta riippuen lajikohtaisia munimistapoja. Jotkut vain

puudottavat munat veteen, toiset lajit sukeltavat kokonaan tai osittain veden pinnan alle. Joidenkin lajien munanasetin on veitsimäisen terävä. Naaras rei'ittää korren, jonka sisään se laskee munansa.

Muniminen voi tapahtua tandemissa, näin koiras varmistaa, että sen perimä on varmasti turvassa. Joidenkin lajien naaraat munivat yksinään. Sulkakoipikorentoja, kuva Timo Päivinen

Varsinaisia vesipetoja

Eräiden lajien munat kehittyvät toukiksi vasta seuraavana kesänä. Toukkavaihe kestää muutamasta viikosta useaan vuoteen. Toukka elää pohjassa tai vesikasvillisuudessa ja ottaa tarvitsemansa hapen suoraan vedestä. Toukat ovat varsinaisia ahmatteja, jotka empimättä käyvät itseäänkin isompien hyönteisten, jopa kalanpoikasten kimppuun. Toukalla on etupäässään pyyntinaamari, jonka se sinkauttaa saaliin päälle ja vetää sen naamarissa olevin kynsien avulla leukojensa ulottuville.

Toukalla on suojanaan kova nahka ja toukan kasvaessa käy puku pieneksi. Toukka vaihtaa kuorensa lajista riippuen vajaasta kymmenestä kerrasta lähes kahteenkymmeneen kertaan.

Uusi, vihreä kuori on aluksi pehmeä, mutta tummuu ja kovettuu nopeasti. Toukkavaihe kestää pidempään kylmissä vesissä Kaikki kasvu tapahtuu toukkavaiheessa, aikuinen sudenkorento ei enää kasva.

Pyyntinaamari näkyy hyvin pään alla. Kirjokorennon toukka, kuvattu akvaariossa, kuva Petro Pynnönen

Siivet selkään

Kun toukka on valmis, se ryömii vedestä jollekin kasville tai kivelle. Kuo-riutumisen onnistuminen edellyttää paikkaa, jossa korento mahtuu oikaisemaan hennot siipensä. Toukan nahka halkeaa selästä ja esiin ryömii aikuinen korento, joka on aluksi pehmeä ja vaalea. Lopullisen värinsä se saa vasta joidenkin päivien kuluttua. Useiden lajien koiraille kehittyy ruumiiseen

sinistä härmää niiden saavuttaessa sukukypsyyden.

Aikuisen korenon lentoaika vaihtelee lajeittain muutamasta viikosta pariin kuukauteen. Poikkeuksena on aikuisena talvehtiva idänkirsikorento, jonka kahdesta kesästä koostuva elin-aika on jopa 10 kuukautta.

Käytettyjä toukannahkoja löytyy helposti rantakasvillisuuden seasta, kunhan niitä osaa etsiä.

Kirjojokikorenon toukannahka, kuva Jarmo Latva

Karaistunut, siperialainen idänkirsikorento (kuvassa ♀) on uusimpia tulokaslajejamme. Kuva Lisse Tarnanen

Partioivat ja tähystävät

Aitosudenkorennot jaetaan kahteen ryhmään saalistustapansa perusteella. Partioivat lajit lentävät säännöllisesti pitkin puroa tai metsänreunaa. Tähystävät korennot istuvat hiljaa näköala-

paikoillaan ja heittäytyvät lähestyvän saaliin kimppuun. Ne viihtyvät koko päivän samalla alueella ja vaihtavat paikkaa auringon mukaan.

Korennotkin kuuluvat ravintoketjuun

Vapaasti veteen munansa laskeva liitokorento munii jopa 2000 munaa kerrallaan. Pienet vesieläimet ja kalanpoikaset popsivat hanakasti korennon munia.

Toukkavaiheessa vaarana ovat pohjakalat. Suojautumiskeinona toukilla on toukkanahassaan nielemistä vaikeuttavia piikkejä ja nystyröitä.

Lentävät korennot ovat lintujen herkkupaloja. Västäräkit voivat mäsäillä korennoilla niin, että jäljelle jää vain siipikekoja. Jotkut nuolihaukkoiraat erikoistuvat ukonkorentoihin, näin ne eivät kilpaile samoista ravintolähteistä kookkaamman puolisonsa kanssa.

*Olipa kerran neidonkorento...
Kuva Timo Päivinen*

*Voiko päivä enää ihanammin alkaa? Puna-
syyskorento ♂ kuva Lisse Tarnanen*

SUOMEN SUDENKORENNOT

			Havaitta- vuus	Hav.alue E L I P			
Hentosudenkorennot - Zygoptera							
Neidonkorennot - <i>Calopterygidae</i>	Immenkorento	<i>Calopteryx splendens</i>	••••	•	•	•	•
	Neidonkorento	<i>Calopteryx virgo</i>	••••	•	•	•	•
Keijukorennot - <i>Lestidae</i>	Isokeijukorento	<i>Lestes dryas</i>	••	•	•	•	•
	Sirokeijukorento	<i>Lestes sponsa</i>	•••••	•	•	•	•
	Idänkirsikorento	<i>Sympecma paedisca</i>	••	•	•	•	•
Tytönkorennot - <i>Coenagriidae</i>	Vihertytönkorento	<i>Coenagrion armatum</i>	••••	•	•	•	•
	Keihästytönkorento	<i>Coenagrion hastulatum</i>	•••••	•	•	•	•
	Taigatytönkorento	<i>Coenagrion johanssoni</i>	••••	•	•	•	•
	Kuutytönkorento	<i>Coenagrion lunulatum</i>	••	•	•	•	•
	Eteläntytönkorento	<i>Coenagrion puella</i>	••	•	•	•	•
	Sirotytönkorento	<i>Coenagrion pulchellum</i>	••••	•	•	•	•
	Isotytönkorento	<i>Erythromma najas</i>	•••••	•	•	•	•
	Kääpiötytönkorento	<i>Nehalennia speciosa</i>	•	•	•	•	•
	Punatytytönkorento	<i>Pyrrhosoma nymphula</i>	••••	•	•	•	•
	Okatytytönkorento	<i>Enallagma cyathigerum</i>	•••••	•	•	•	•
	Hoikkatytytönkorento	<i>Ischnura elegans</i>	••••	•	•	•	•
	Keritytönkorento	<i>Ischnura pumilio</i>	••	•	•	•	•
	Sulkakoipikorennot - <i>Platycnemididae</i>	Sulkakoipikorento	<i>Platycnemis pennipes</i>	••••	•	•	•
Aitosudenkorennot - Anisoptera							
Ukonkorennot - <i>Aeshnidae</i>	Karvaukonkorento	<i>Brachytron pratense</i>	••••	•	•	•	•
	Pohjanukonkorento	<i>Aeshna caerulea</i>	••••	•	•	•	•
	Isoukonkorento	<i>Aeshna crenata</i>	••	•	•	•	•
	Kirjoukonkorento	<i>Aeshna cyanea</i>	••••	•	•	•	•
	Ruskoukonkorento	<i>Aeshna grandis</i>	•••••	•	•	•	•
	Siniukonkorento	<i>Aeshna juncea</i>	•••••	•	•	•	•
	Rannikkoukonkorento	<i>Aeshna osiliensis</i>	••••	•	•	•	•
	Suoukonkorento	<i>Aeshna subarctica elisabethae</i>	••••	•	•	•	•
	Viherukonkorento	<i>Aeshna viridis</i>	••	•	•	•	•
	Etelänukonkorento	<i>Aeshna mixta</i>	••••	•	•	•	•
Jokikorennot - <i>Gomphidae</i>	Aitajokikorento	<i>Gomphus vulgatissimus</i>	••••	•	•	•	•
	Pihtijokikorento	<i>Onychogomphus forcipatus</i>	••••	•	•	•	•
	Kirjojokikorento	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	••••	•	•	•	•
Purokorennot - <i>Cordulegasteridae</i>	Purokorento	<i>Cordulegaster boltonii</i>	••••	•	•	•	•
Kiiltokorennot - <i>Corduliidae</i>	Vaskikorento	<i>Cordulia aenea</i>	•••••	•	•	•	•
	Liitokorento	<i>Epithea bimaculata</i>	••	•	•	•	•
	Aapakiiltokorento	<i>Somatochlora alpestris</i>	••	•	•	•	•
	Hoikkakiiltokorento	<i>Somatochlora arctica</i>	••••	•	•	•	•
	Täpläkiiltokorento	<i>Somatochlora flavomaculata</i>	••••	•	•	•	•
	Välkekorento	<i>Somatochlora metallica</i>	•••••	•	•	•	•
	Tundrakiiltokorento	<i>Somatochlora sahlbergi</i>	•	•	•	•	•
Varsinaiset sudenkorennot - <i>Libellulidae</i>	Litteähukankorento	<i>Libellula depressa</i>	••••	•	•	•	•
	Sorjahukankorento	<i>Libellula fulva</i>	••	•	•	•	•
	Ruskohukankorento	<i>Libellula quadrimaculata</i>	•••••	•	•	•	•
	Merisinikorento	<i>Orthetrum cancellatum</i>	••••	•	•	•	•
	Hoikkasinikorento	<i>Orthetrum coerulescens</i>	••	•	•	•	•
	Tummasyyskorento	<i>Sympetrum danae</i>	•••••	•	•	•	•
	Elokorento	<i>Sympetrum flaveolum</i>	••••	•	•	•	•
	Verikorento	<i>Sympetrum sanguineum</i>	••	•	•	•	•
	Lännensyyskorento	<i>Sympetrum striolatum</i>	••	•	•	•	•
	Punasyyskorento	<i>Sympetrum vulgatum</i>	••••	•	•	•	•
	Sirolampikorento	<i>Leucorrhinia albifrons</i>	••••	•	•	•	•
	Lummelampikorento	<i>Leucorrhinia caudalis</i>	••••	•	•	•	•
	Pikkulampikorento	<i>Leucorrhinia dubia</i>	••••	•	•	•	•
	Täplälampikorento	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	••••	•	•	•	•
	Isolampikorento	<i>Leucorrhinia rubicunda</i>	••••	•	•	•	•

Havaittavuus: ••••• = helppo, jokapaikanhöylä, •••• = kiva, ei kaikkialla, löydettävissä pienellä vaivalla, ••• = mukava, Havaintoalue: E = Etelä-Suomi, L = Länsi-Suomi, I = Itä-Suomi, P = Pohjois-Suomi Lentoajat, esintymistheydet ja -alueet

Mikämikä?

Suomessa on 54 sudenkorentolajia. Jotkut lajit ovat hyvin tarkkoja elinympäristöstään ja sääolosuhteista, toiset sopeutuvat lähes minne vain. Korentolaji voi olla samaan aikaan sekä yleinen, että harvalukuinen. Toinen korentolaji voi olla runsaslukuinen, mutta paikoittainen.

Hentosudenkorennot ja aitosudenkorennot on helppo erottaa toisistaan. Joidenkin lajien tunnistaminen onnistuu helposti aloittelijaltakin, toisissa taas on asiantuntijallakin tekemistä.

Väriin ei aina kannata luottaa. Lajinsisäinen vaihtelu on suurta. Saman lajin naaraat ja koiraat ovat useimmiten eri värisiä. Monilla lajeilla on useita värimuotoja, jolloin saman sukupuo-

len yksilöt ovat keskenään eri näköisiä. Myös ikä vaikuttaa väriin.

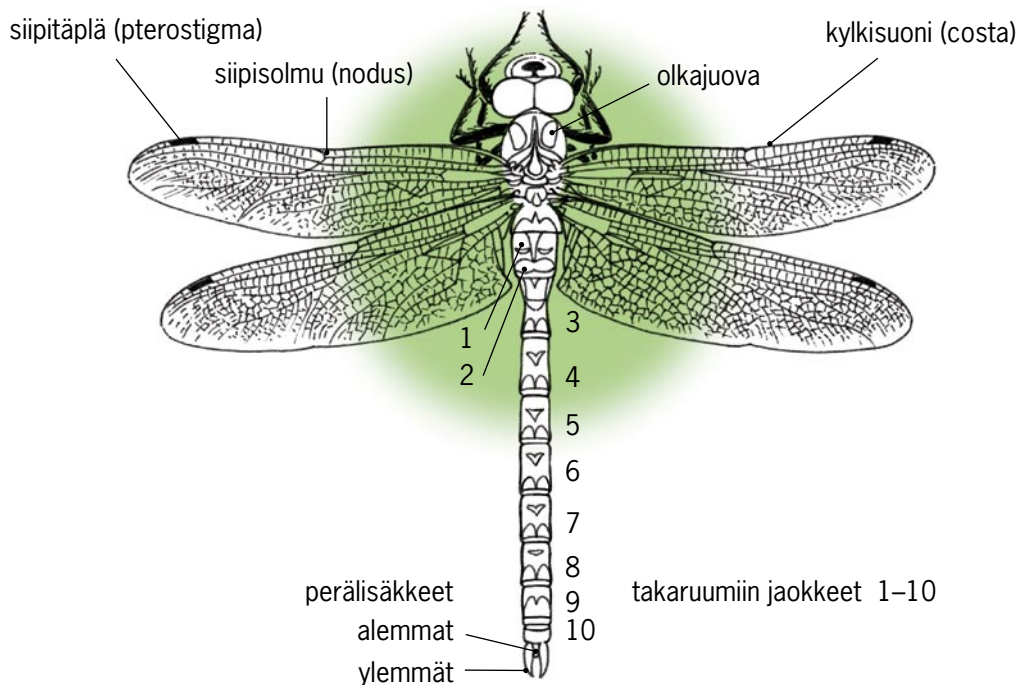
Mitä sitten kannattaa tarkkailla? Jo lentoajankohdasta (alkukesä/loppukesä) voi olla apua. Perälisäkkeet ovat usein lajityypillisiä, samoin takaruumiin kuvioinnit. Jotkut lajit on helppo tunnistaa siipien värillisistä laikuista tai suvut naaman väristä.

Taitojen karttuessa löytyy lisää tuntomerkkejä. Siipisuonistoista näkee usein suvun. Keskiruumissa on lajikohtaisia viivoja tai pilkkuja, säärissä voi olla raitoja, silmät ovat kiinni toisissaan tai erillään. Naamanpiirteet voi olla erilaisia saman suvun eri lajeilla... Asiantuntijat käyttävät korennoista niiden tieteellisiä nimiä.

Korentojen siivissä on pitkittäisiä ja poikittaisiä siipisuonita, jotka jakavat siivet mosaiikkimaisiksi siipisoluiksi. Vaskikorento ♂ (ylempi) ja sirokeijukorento ♀, kuva Lisse Tarnanen

Rakenne (Dziedzielewicz, 1902)

Lyhyt sanasto

Exuvia = toukkanahka

Larva = toukka

Teneraali = vastakuoriutunut lentokykyinen sudenkorento

Kopula = parittelu

Tandem = asento, jossa koiras tarttuu perälisäkkeillään naaraan niskasta, edeltää parittelua ja käytetään usein myös muninnassa

♂ koiras tai ♀ naaras osoittaa kuvassa olevan yksilön sukupuolen

Lampikorennoilla on valkoinen naama. Lummelampikorento ♂, kuva Timo Päivinen

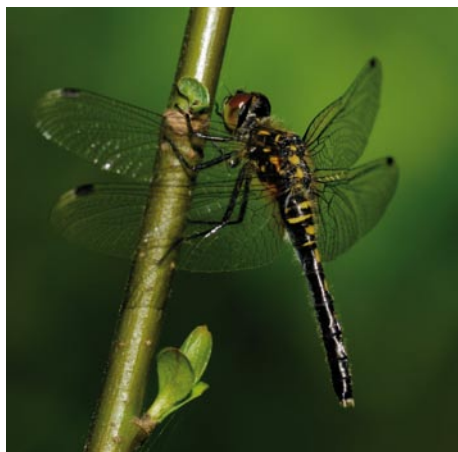

*Näyttävä ruskohukankorento (kuvassa ♀) lentee lähes koko maassa. Se on helppo tunnistaa mustista siipilaikuista, joita on kaksi joka siivessä.
Kuva Rane Olsen*

Korentojen suojeleminen

Korennot ovat riippuvaisia luonnon monimuotoisuudesta. Varsinkin suot ja vesistöt ovat niille elintärkeitä. EU-direktiiveillä on Suomessa suojeltu kuusi korentolajia: viherukonkorento, kirjojokikorento, idänkirsikorento (kuva s. 6), lumme- (kuva s. 11), siro- ja täplälampikorento. Näiden korentojen elinympäristön, oleskelupaikkojen ja lisääntymisalueiden olosuhteita ei saa heikentää.

Viherukonkorenon elinympäristö on tiukasti sidottu eteläisen Suomen rehevillä järvilla kasvavaan sahalehteen. Suurin uhka on tällaisten järvien rantojen ruoppaaminen ja sahalehden katoaminen. Kirjojokikorento vaatii puhdasta ja virtaavaa vettä. Jokien perkaukset ja maatalouden päästöt vesistöihin heikentävät sen selviytymismahdollisuuksia.

Suolammet ovat sirolampikorentojen (kuvassa ♀) valtakuntaa, kuva Rane Olsen

Täplälampikorento (kuvassa ♂) viihtyy rehevillä järvilla ja merenlahdilla, kuva Timo Päivinen

Kirjojokikorennot (kuvassa ♂) selviävät vain puhtailla ja virtaavilla vesillä, kuva Jarmo Latva

Idänkirsikorento on vasta levittäytymässä Suomeen, eikä sen uhkatekijöistä täällä vielä ole selkeää kuvaa. Muiden suojeltujen lajien tilanne näyttää valoisammalta. Vaikka lajit ovat EU-direktiivin suojelulistalla, niin Suomessa niiden tilanne on kohtalainen. Lumme- ja sirolampikorenon kaipaamia suolampia on Etelä-Suomessa vielä runsaasti, samoin täplälampikorenoille välttämättömiä reheviä järven- ja merenlahtia.

Isoukkokorento (kuvassa ♀) kilpailee purokorenon kanssa Suomen suurimman korenon tittelistä, kuva Jouni Tuohimaa

Kääpiötötökorento (kuvassa ♀) on pienin korentomme ja erittäin harvinainen, kuva Tommi Laurinsalo

Viherukonkorennot (kuvassa ♂) ovat yhden asian kannattajia. Elämää ei ole ilman sahalehteä, kuva Petri Metsälä

Miten pääsen alkuun?

Sudenkorentojen tarkkailu on hauskaa puuhaa, joka sopii koko perheelle. Sudenkorentoja ei tarvitse hakea kaukaa, niitä lentee lähiympäristössäkin. Aurinkoisena päivänä löydät mielenkiintoisia korentoja veden ääreltä.

Sudenkorentoja voi tarkkailla, kuten lintujakin. Merkitse pieneen vihkoon tekemäsi havainnot, aika ja paikka. Vähitellen huomaat lajiluettelon ja

oman tietämyksesi kasvavan. Valokuvaaminen helpottaa varsinkin aluksi lajien tunnistamista.

Hyvää tunnistusapua löydät Suomen sudenkorentoseuran kotisivuilta www.sudenkorento.fi

Lähesty korentoa hitaasti, nopeat liikkeet säikyttävät sen pakoon, kuva Timo Päivinen

*Korento kuin koru.
Rannikkoukonkorento ♀
laskemassa muniaan
veteen, kuva Rane Olsen*

Liity Suomen sudenkorentoseuraan

Sudenkorentoseura haluaa edistää sudenkorentojen tuntemusta. Seura toimii asiantuntijana korentojen havainnoista, suojelusta, elinolosuhteista ja tunnistamisesta koskevilla asioilla sekä julkaisee alan aineistoa. Seura kokoontuu vuosittain, järjestää näyttelyitä ja retkiä. Seuralla on omat nettisivut ja vilkas keskustelupalsta, josta saa tietoa ja korentojen tunnistusapua lähes reaaliajassa.

Suomen sudenkorentoseura kerää tutkijoiden avuksi sudenkorentohavainnoita korentojen määrästä, esiintymispaikoista ja lentoajankohdista. Havainnoista kootaan vuosittaiset yhteenvedot, joista saa hyvän yleiskuvan tilanteesta.

Olet tervetullut iloiseen joukkoomme, jossa on mukana johtavia alan ammattilaisia, tutkijoita sekä suuri joukko tavallisia sudenkorentojen ystäviä.

Lisätietoja

www.sudenkorento.fi

Tarkkaillaan näitä

Suomen sudenkorentoseura on valinnut vuoden 2008 seurattaviksi lajeiksi **kuutyönkoreennon** ja **aapakiiltokoreennon**. Tarkkailemme, kuvotamme ja ilmoitamme kaikki havainnot biotooppikuvauksineen seuran postituslistalle. Ja tietysti myös Hatikkaan.

Luonnon ja sudenkorentojen puolesta

SUOMEN
SUDENKORENTO-
SEURA